మంత్రస్యైవ వా కౌస్తుపక్షాం ధనాం ధ్యుప నాన్యైన స్ఫురప ంచాభ్యతే తథా హి తత్ర విప్రత్రిపత్రం స్తోత్రరూపా తరిక్తా
బా ద్యౌం నత్వైశ్చత్రితత్సూర్యం • చిద్రింద్వానిం ద్యువాంవంతం మి ధాభ నా తాన్యది అత్ర చ పద్య త్రాంష్ఠే దక్షా
స్పష్టే దేనసాంద్ర(విద్రు) రుద్రైర్ఘృత్సైన్యానాం మాంనా దివ్య రణోర్వ్యనాం ధృవీ వాత్రైవ పిం వృత్తీసాందనం తిమతే ఛంక్తి రూపా వ్యదే తేదాప్త
రథిరా యరాం నా ద్వ్యాంతం పద్య విశేషణం తస్మై బ్రాం హ్రాణి చ బాంధవా గణాం యరాం హరింతత్త్వం స్యాంతే యేక్తం పింద
భూతి పీత్వా యరాం అత్ర వావా త్రిప్తాదేనాం అవష్టి దక్షా వష్టి దేనాం నవింతా వాపి అం శత్రుః సఖ్యాం దక్షణ దిమాంష
త్ర్యవం గ్నేర్వణ్యం త్రాం ధ్యమి వాభ్యవర్తనాయ చ శ్రయుత్రి ఇత్యుత్తా పన్నవరాం నైవ నాం ఈ త్రిష్టుత్త్వం వేష్ట్వై విశ్వయంతేత్వి యది ధ్యావ
కల్పత్రాం వష్టి దక్షా వష్టైదిశం నాంద్ర(విద్రు) రుద్రైర్ఘృత్తైతత్తాం వమాంనాం దివ్య రణోర్వ్యర్నైం దృశ్య దాత్ర్యై స్పష్టా దక్షమితి న వ్యవం తత్
వమాంద్రియం చ్యుతే తదా తేధూ రాధ్రోశ్యతాం యరా వం భాం ధ్యాంతం నైం వాందయ వైంవ ఇతర విశేషణం ద్వయం త్ర్యత్ర
చైద్రం హ్రాణి చ బాంధవా గణాం యరాం వాంది వరం తత్తాం వమాంనాం దివ్య రణోర్వ్యన తథా ప్రోక్తం యక్తా బాందశత్రవా
త్రం పద్య విశేషణం తద్వ్యవధం పర్యాప్తా ధనవయి దప్తి వధ్యం నవాం దైవ నాం పి నైతే భిత్వా దినా ఛంక్తి రూపా

౦౮౬

[illegible] [redacted] [illegible]

[illegible]

[illegible]

౧ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

౨ [illegible] ఇతి [illegible] ఇహాంతర్బ్రహ్మ [illegible] విషయక [illegible] బ్రహ్మ [illegible]
[illegible] విషయ [illegible] అజ్ఞాన [illegible] విశిష్ట [illegible]
[illegible] విషయక [illegible] బ్రహ్మ [illegible]
[illegible] బ్రహ్మ విషయక [illegible] అజ్ఞాన [illegible] విశిష్ట [illegible] బ్రహ్మ [illegible]
[illegible] బ్రహ్మ విషయ [illegible] అజ్ఞాన [illegible]
[illegible] బ్రహ్మ [illegible] విషయక [illegible]
[illegible] బ్రహ్మ [illegible]
[illegible] విషయ [illegible] అజ్ఞాన [illegible]
[illegible]
[illegible] అజ్ఞాన [illegible] విశిష్ట [illegible] బ్రహ్మ విషయ [illegible]

౧. [illegible]

[illegible] యత్ర
[illegible] ప్రకరణ [illegible]
[illegible] ప్రత్యక్ష [illegible]
ప్రమాణత్వే [illegible] తథాత్వే [illegible] యుక్తః [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] సిద్ధాన్త

౬ స్వార్థాంశ్చేతత్వాదిశబ్దైస్తేషాం ప్రతిక్షేపం యయాం యి వివక్షాయామపి స్వరూప్యం యశ్చైతత్పిత్రాద్విరసంగతి రేవ ప్రత్యక్షా
నం ధార్మస్యంబి తదాపి ప్రమాపకస్య ప్రమతిం న్యాయేక్షత్వ్యాత్వం ష్యాపదవైయర్థ్యం ధర్మవైయర్థ్య ప్రమాతృత్వప్రమా
పదార్థస్యాస్త్యావిషయం స్వార్థ కేవలయా ప్రత్యం ష్యాపదవిందర్యస్వత్వాదిపాదార్థ్యాదివంతత్వం చ యదుక్తయా స్వాం బిత్వ
మతి మాదాయ పత్యం ష్యార్థశక్తి రూపాద్యా ధర్మాతిప్రసక్తం యక్త్రరూపాపేక్షిం గ్రావిశేష్యకవిమతి విపక్షే సోచయేక్షాం
పత్త్వవపక్షతా వ్యాప్తి రక్షత్వం ప్రధాంధితరాం ఘరూపం దార్యం వం స్వతిప్తతిరాం భేదం తధాపి ప్రం ష్యార్థశక్తి రూపాద్యార్థి
ఘటాదేస్తస్య ప్రమాదివిషయం ప్రోచయా ధ్యేయం స్వాం బిత్వా వ్యక్తి యథం విషయప్రాదిస్వ ప్రత్యక్షవిషయిణం తత్త్వ
కేవలం ప్రమాపాదాయం తత్త్వవిషయం ప్రాయా యత్ప్రలక్షణం విధం యాపక్షతా వ్యాప్తి రక్షత్వాత్ప్రసంగం ప్రమాణ దుఃఖ
స్యాన్వవిశేషణాం విధయాం పక్షతా వ్యాప్తి రక్షత్వ విశిష్టవిశేష్యకం యం శక్తి విధిం యదవ్యం ఇంద్రియావిశేష్యతా వ్యాప్తి దశా వ్యాప్తి ద్వ
త్వం ప్రతిబంధకతా వ్యాప్త్యవచ్ఛేదకత్వం వ్యాప్తి రక్షణం క్రియాతత్వతి మత్వ ధర్మత్వస్య లక్షణత్వతి యోగానివర్తకతాం వదం
నిర్వచనా వ్యాప్యవచ్ఛేదకత్వం పక్షతా వ్యాప్తి దశాం వ్యాప్తి ద్వతావచ్ఛేదకం నిరాధ మితి స్వరూపం తావత్పర్యాప్తి స్తథాపి ద్వారా

విదర్భవాం ౧ సల్

గాం॥ అథ ద్వితీయవిషయత్వం పక్షతావచ్ఛేదకత్వం తత్ర దృష్టద్వాపమాం సత్త్వాత్ స ఘటపా ద్వేష్యమాం గాం ప్రతి యోగిత్వావచ్ఛి
పమిథ్యాత్వస్య పక్షతావచ్ఛేదకత్వం తత్ర దృష్టద్విపమాం [illegible] త్వం విషయతాం యాం [illegible] పమ స్థాలిత్వే వచే బాం
ధిత్వమిత్యస్యమితి [illegible] తావత్ర రత్త [illegible] దంపక్షగాం మిత్యు [illegible] పక్షతావచ్ఛేదక దృష్టాంతమాం స్థావిక్షర
[illegible] సాంప్రదాయ రూపాం సుమిత్వ నయోం ధిక అనుమితి [illegible] ఏవ దృష్ట [illegible] పక్షతావచ్ఛేదకత్వ ముబిత్వం బ్రుం [illegible]
[illegible] త్వాపదార్థ విమతి విషయత్వం వా [illegible] త్వబిలతా [illegible] దర్శాశ్రయ [illegible] మతి విషయ
త్వం వా పక్షతావచ్ఛేదకం సాధ్య మాం సత్వా [illegible] విమత [illegible] వం [illegible] వృద్ధియ [illegible] ధ్వాది [illegible]
వ్యవహిత తాత్పర్య [illegible] విషయ [illegible] మాం సత్వాత్ సత్వ [illegible] మాది త్వ [illegible] విమ[తేన] వ్యప
య త్వస్య వా [illegible] పక్ష గాం విధయా పక్షతావచ్ఛేదకత్వా [illegible] పక్షతావచ్ఛేదకత్వం [illegible] పక్షతావచ్ఛేదక
విశిష్ట [illegible] తు మత్వా [illegible] పక్ష [illegible] [illegible] పక్షతా [illegible]
[illegible] పచ్ఛేదకా [illegible] పక్షతా [illegible] [illegible] విషయ [illegible] ప్రత్యక్ష [illegible] లక్షణ॥
సిద్ధవపదర్థ [illegible] [illegible]

21 విషయత్వేనాఙ్గీకృతే ఘటాదౌ జ్ఞానవిశిష్టత్వాభావాత్ వ్యాప్యం విషయత్వస్యాప్యభావేన విషయత్వేనాభిమతే ద్యావ్యయాః । స్వాత్మా
కం ప్రతి తిరస్కారాయాః । సత్త్వవిరోధవత్త్వం వస్తుత్వస్య తత్ర తత్రతో విశేషణానాం హేతుత్వరూపం । పక్షరూపం స్వభా
వాభావాదభిన్నత్వాదుక్తార్థః । అత ఏవ గంధప్రాగభావావచ్ఛిన్నే ఘటే గంధవాన్ తద్వ్యక్తిత్వాదిత్యత్ర । ఏవమత్ర
త్రైపక్షత్వం తదపి ంచక్షం । అతో విషయత్వవిషయత్వాభావత్వం తద్విషయత్వం నావిశేషణానాం విధేయానాం పక్షతావచ్ఛేదకం వ్యాప్యత్వం వాక్య
ప్రయోగాభ్యాం పరామర్శే పూర్వపక్షే విషయతాజ్ఞానం తదుక్తపక్షే పరామర్శే పరామర్శేః తదుక్తపక్షే అత్ర తతి ఇతి పక్షతా
వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నతోభ్యాం సమానాధికరణ్యత్వాత్ ఇతి తత్ర తద్యత్ర తద్వ్యాప్య విశిష్టవిశేష్యకానుమితౌ తద్వ్యాప్యవాన్ పక్ష
యోః సమానాధికరణత్వాభావాన్నరోధే తయోః సమానాధికరణత్వప్రసక్తాయాం పతద్వ్యాప్యవానయం ఇత్యాః సమానాధికరణ
త్వేన ప్రత్యయం తద్విశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నగంధవిశిష్టప్రకారకతాపయోగితాయాం తన్నాయం అభావః
పత్తేః । ఏతేన పరామర్శస్యావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నపక్షతావచ్ఛేదకానామతద్విశిష్టేషు తస్మాత్ జ్ఞానరూపస్య పరామర్శే సంభవత్తేః జ్ఞా
నిత్యత్వరూపపక్షతావచ్ఛేదకతాయాః స్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యకత్వేన తదుపపత్తిః దూషణమపి తత్పరామర్శే

౧ శ్రీః॥ భగాత్రపక్షతావచ్ఛేదకవిశిష్టపక్షేతు [illegible] పక్షతావచ్ఛేదక [illegible]
[illegible] ఇతి ద్వితీయపక్షతావచ్ఛేదక [illegible] సాధ్య ౧

[illegible] పత్తిః॥ [illegible] పక్షతావచ్ఛేదక [illegible]
[illegible] పక్షతావచ్ఛేదక [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

౬ వసతి ప్రత్యక్షం వియదాది దర్శనే ఘటాభావ ప్రత్యక్షాలక్ష్యం । యత్ర ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం తద్వృత్తి ధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వం పక్షేత్యర్థః
ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యాభావ తత్ర యథా ఘటాభావాదౌ ధర్మితావచ్ఛేదకత్వే ఘటత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభావ విరోధిత్వేనాన్వయ ధర్మిణః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ
ద్విత్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగికాభావ (స్వరూపసంబంధేన ఘటాభావ దర్శనాయాం తద్వ్యధికరణ తద్వృత్తిత్వ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ
ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య వాచ్య సాధ్యావచ్ఛేదక వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాభావ ప్రతియోగి దర్శనే యథా తద్వ్యధికరణయోర్యత్ర
ప్రతియోగి తత్ర సామానాధికరణ్య వచనం ఘటరూప ద్వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ విరోధిత్వం । ప్రత్యక్షావచ్ఛేదకం తద్వ్యక్తి ప్రతియోగికం ద
ర్శనేతావత్ తత్ సామానాధికరణ్యం । తత్ర వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావ ప్రతియోగి తద్వ్యధికరణ విరోధిత్వం । ఘటాదౌ ప్రతియోగి వ్యక్తి
విశేషణ ప్రత్యక్ష విషయత్వ ప్రతిబంధకత్వే తద్వ్యక్తి ప్రతియోగి విరోధిత్వ ప్రతియోగి సామానాధికరణ్య విషయతాకత్వం పక్షేద
ర్శన విషయతాయాః ప్రతియోగి విషయతా వ్యాపకత్వాయాః విరోధితావచ్ఛేదకత్వేన ప్రతియోగి వ్యధికరణ ధర్మిత్వాం పక్షే దాం
దర్శనే తత్ ప్రతియోగితాకత్వ విరోధితావచ్ఛేదకత్వ ధర్మిత్వాయాః ప్రత్యక్షం ప్రతియోగి విషయతా వ్యాప్య
తాయాః విరోధి విషయతాయాః విరోధితావచ్ఛేదకత్వం ప్రతియోగి విషయతా విరోధి తాదృశ విషయతాకత్వ । అత ప్రతియోగి విషయ
తాయాః విరోధితావచ్ఛేదకత్వం ప్రతియోగి విషయతా ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యం తత్ర ప్రతియోగి సామానాధికరణ్య ప్రతియోగి పక్షేత్యర్థః

దుష్టత్వం తత్సాధ్యసాధ్యవత్తా రత్వాప్రనిరూపితసాధ్యాభావప్రకారతానిరూపితహేతువిషయతా యథా ఏతద్విరోధితాదృశ
దుష్టత్వం హేతుర్విశిష్టయత్వవ్యాప్యత్వాభావం దిగ్దర్శితం తత్ర వహ్నిత్వం అనుమానోత్తర్కానుపపత్తౌ వహ్నికీయవ్యభిచారసంశయో
వ్యాప్తిగ్రహప్రతిబంధకోఽనైకాంత్యత్వ యథా హ్రదో వహ్నిమాన్ అనుమానోత్తర్కానుపపత్తౌ సందిగ్ధదిగ్దర్శితం తత్కృతవ్యభిచారత్వాదితి
అత్ర విపక్షస్వసాధ్యాభావత్వే పక్షధర్మతాతిరిక్తధర్మవాన్ యత్వాద్విత్వాదయో అనుమానే తత్క్కర్తృక ఇతి బాధః ప్రతిరో
ధోయా కర్తృత్వాదినిపక్షవిపక్షం దిగ్దర్శితం తత్కర్తృయథా అప్రతిరోధినా ఇతి ఇత్యుక్తే ఇత్యాదితద్ధర్మాస్ప్రకృతే అనుమా
నతత్కారణానాం పక్షవిపక్షయోరాత్మగ్రహం దిగ్దర్శితం తత్కర్తృత్వనియతి విధానాపత్తిరయం ప్రత్యేకం వ్యక్తిప్రతిపత్తిప్రదర్శనం
యుక్తం తత్సాధ్యవ్యభిచారిత్వే తత్రాపి [illegible] ప్రతిపత్తి పాక్షవ్యవస్థాపనం దత్తయో ప్రయోగః స్వాపాదన
సావధారణ హేతుతత్సాధ్యసాధ్యాభావరూపాయోగ్యత్వః విప్రతిపత్తి సంశయో నాస్తి తత్ప్రతిబంధకత్వం యథా పక్ష
తాత్పర్యతా వ్యతిరేకయోగే అనుమితియయా తద్వదనుమానే సాధ్యసంశయ నియతి ప్రసంగ విశేషణాపత్తిరూప
ఉక్తే విప్రతిపత్తి సంశయసాధ్యానుమిత్యంగత్వ పక్షద్వయప్రతియోగి విధానం సాధ్యవత్త్వేతి తత్ర అనాదిప్రతివాది

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

వాదివిప్రతిపత్తేః సంశయో[illegible]విధాం యస్యైత్త్వేన స్వపక్షాం పరిగృహీతా యాం దురవపక్షాక్షేపే[illegible]తత్త్వవాదివిజయ రూపప్ర
యోజనాయేన సద్భావాన్న పక్షాంతరత్ర దర్శనేన రూపక్షనిమితి వాదాన్యం వాదాన్యదర్శనప్రక్షిప్త విచయ స్వపక్షస్థాపనత్వాత్ ప్రతిపక్ష[illegible]
త్తద్విషయానైకత్వే పక్షాంతర విజ్ఞానం వినాకథాన్తరేణానుపపత్తేర్ మధ్యస్థః ప్రాగేవ స్థాపనా ప్రవృత్త్యసంభవాత్ వాదాభ్యాసేనాం తత్ర
త్రైవిధ్యసంశయాభావ[illegible]దత్తాదికస్తైపక్షప్రయుక్తసంస్కార[illegible]కాలాంతరే ఉపస్థితసంశయాత్ తద్యన్యసంశయోత్పత్తిసంభ
వత్వాన్నైవ తద్భావప్రసంశయాభావో అర్థవత్తా పిండితార్థాయాః సంభవాంకృతాం దృశ్యస్య సంస్కారూప్యదర్శితం వినాపూర్వ
ంతర వాక్యస్య సాధికరణ రూపస్య అనభ్యాసే తద్విషయకసంభావనాభావే అప్రసంగన్ నిరాకృతే యతస్తు తాదృశ బ్రూతే విప్రతి
విప్రతిపత్తిజన్యసంశయస్య స్వరూపయోగ్యత్వం యోగ్యతయా విచారాంగత్వేపి తద్వ్యవస్థ సంశయస్య విప్రతిపత్తిం వినాపి వాదిప్రతివా
దిసంప్రతిపత్తి నాస్తి తద్వ్యవస్థాపనాదజ్ఞానే సతి సంశయే విప్రతిపత్తిజన్యసంశయే లక్షణే వాదిప్రతివాదిసంప్రతిపత్తితః పూ
ర్వపక్షప్రక్షిప్తస్య శాస్త్రవర్ణనానుపపత్తిరితి ప్రత్యక్షదృష్టాంతానుమానాత్ తదుత్తరం వినా న్యాయే నైవ వ్యవస్థితే స్ప్రయో
జకత్వాపత్తేః నయద్భావసముచ్చయం తదర్థగతరూపం ద్వైవిధ్యం వాదాన్యం విచారః కృతస్య ఉత్తరస్య సంశయ

14 [illegible] ద్రక్రియం [illegible] తధా వాదినాం [illegible] అవ్యవస్థాపత్తేః [illegible] తధా వాదానే [illegible]
[illegible] తధా విప్రతిపత్తి [illegible] ప్రదర్శ [illegible]
[illegible]
[illegible] విప్రతి [illegible] పత్తౌ [illegible]
[illegible]
[illegible] విప్రతిపత్తి ప్రదర్శ [illegible] వాదినాం [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] విప్రతిపత్తిః ప్రదర్శ [illegible]
[illegible]

విప్రతిపత్తిప్రదర్శితాయాం తు యదివాదినోర్ద్వయోరపి మంతవ్యత్రిధము పక్షపరిగ్రహమంతవ్యవాక్యత్ర విశేషః వ్యాప్యతః స్వా
త్మమంథరాదిత్యభిప్రాయేణాంశత్వయేవ విషయోద్దేశ్య ఇతి మధ్యస్థం ప్రత్యుపన్యస్యంతర మేవ తాదృశవ్యవస్థాయాం మంద్వయత్ర తస్య వ్యత్యాపత్ =
వాదకథాయాం చ విప్రతిపత్తిరనావశ్యకత్వం తాత్రికస్థానానాం మధ్యస్థమతేం యథాశాస్త్రం ప్రత్యక్షాదీనాం ఏకవాక్యతా అపి ప్రతిపత్తి
అతిరాత్రమమయాలక్షతాదిరాశ్రితా వివాదాం గసంశయం [illegible] తవిప్రతిపత్తిప్రదర్శనా [illegible] తాదిగుణహూత్రతా తత్త్వా
నేష విహారతయా [illegible] తత్రసంశయస్యాప్యపి [illegible] తదుక్తమ [illegible] ఇతి [illegible] విప్రతిపత్తి [illegible]
సవ్యవహారయ్యతయా తద్భిన్న [illegible] తదాలంబన [illegible] విపర్యయయోః [illegible] యవ్యతయా [illegible]
[illegible] విప్రతిపత్తివాక్యవద్వ్యవహారాంగత్వాద్యుక్త ఇతి [illegible] దితయా తద్భిన్న [illegible] సంశయ యవ [illegible]
[illegible] తత్సాధ్యత్వం [illegible] విహారం [illegible] విపర్యయ [illegible]
[illegible] దర్శనాత్ [illegible] సంశయ [illegible] విప్రతిపత్తి [illegible]
[illegible] విప్రతిపత్తి [illegible]

ప్రాధ్యశబ్దశ్చాయం ప్రతీతిసాధారణధర్మాదీనామపి స్వరూపవాచి గాఢ్యత్వం యథా తత్ప్రతిపాదకవాక్యస్యాపి విచారాంగత్వాద్యుపపత్తిః

నిరస్తం తత్రాపి తత్రైవ యథా దానాదివత్ స్వర్గకామోద్దేశ్యాయ ఇత్యాది యాగస్య వాక్యస్యాప్రామాణ్యప్రతిపత్తిః ప్రదర్శనే యత్ర తత్ప్రమాణం [illegible] బాధ్యత్వ

విమతం తం విధ్యాదివ్యర్థత్వాత్ సిద్ధతాపత్త్యసిద్ధిం స్తత్ర భాష్యకృదాపాదయదితి శంకాయా సమాధానం వైనాయికత్వ మపి వక్తవ్యం [illegible] వింద

ంమిథ్యాత్వం సత్యావద్విత్వం తారతమ్యతయాపి [illegible] ద్వైత సామ్యద్వితీయత్వం తత్సామ్యాదిరక్తస్తు [illegible] నాత్మత్వం తారతమ్యం సత్యావత్వం తా

న్యాపోహస్వయం సత్యం తదేకత్వ విశిష్టస్వరూపం తత్ సత్యాత్మత్వ [illegible] విషయాపరోక్షతాదివత్ సత్యత్వే తయా వ్యాప్యా తాత్త్విక

ద్వితీయత్వం స్వాభావికత్వ రాహిత్యే విపరీతప్రామాణ్యే నావిద్యాత్మత్వే నాపి తత్త్వాతి [illegible] రంతరాత్ [illegible] శక్తిరూపమ్యంగ్యాద్యత్వ రూపం అసత్త్వం వ్యక్తి

తద్వాని ధర్మ్యంతం ద్విత్వే తత్సత్యత్వ ప్రతిపత్తిస్వాద్యపుపత్తి సత్యత్వం తారా స్వ సన్యస్య ప్రామాణ్యస్య దృష్ట్యా విశిష్ట్యం తాద్యా వ్యాప్య ప్రాప్తిత యథా

[illegible] రూపత్వం తత్ అసత్త్వ సత్త్వం తాదాత్మ్య సత్త్వే సత్త్వ తంత్ర సత్తాదా సత్త్వ ఉపపత్తి సత్త్వే సత్త్వతయా సత్త్వతస్తు రూపం వ్యాప్యతానైవ

సత్త్వే సత్త్వ వ్యాప్యత్వాన్వయా నాసాధ్యత్వే స్యాదితి వాచ్యం. అత్యంతాసతః ప్రతీత్యా శక్యాత్ శశశృంగాదితః [illegible] సత్త్వే నాపి ప్రతీతేః సం

భవే నశోపాధ్యా సంపత్తి వాచ్యా యథా ప్రత్యక్ష నిరస్తాం శశశృంగాదయో తాదాత్మ్యేపత్తేః తథాప్యసంభవదితి ప్రతీతి తత్ర

೨ ಶಿಪಾಯಯಕಮ: ... ಕಮಾಂಶ್ಚ ಶಲಾ ಪ ... ಗ ಮಾಂಶಜಿ ಜ್ಞಾನಾಂಶ ವ್ಯಕ್ತಾಂ ಅವಶ್ಯವತ್ವ ವ್ಯತ್ವಯುಪಮಾಂಶ ಅ ... ತ್ವಪ ಪರ ಸಂಗತಾಂ ... ವ
ಮಾಂಶಂಶ ಶಲಾ ಪ್ರವೃತೇ। ಅಕೃತಿ। ಅಗು ಮಾಂಶ ಶಲಾ ಪ ... ಕಂಸ್ಥ ಲಮಿತ್ವಾದ್ಯರ್ಥ: ಶ ಶಲಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಲಕ್ಷಣಂ ತ್ವ ಶಲಾ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾದಿ ಭಿ ಶ ಶಲಾ
ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಶಲಾ ಪ ... ತಿ ಜ್ಞಾನ ... ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಾಂ ಪದಾರ್ಥಾಂತ್ಯ ವ। ತತ್ರ। ... ವ ಮಾಂಶ ಶಲಾ ಪ ... ತ್ರ್ಯಾ ಪಮಿತಿ ಕರಣಂ ತ್ವಂ ಲಕ್ಷಣಂ
ಲಕ್ಷ್ಯತಾಂ ವಕ್ಷಿಪರಂ ... ಪಮಾಂ ಶವಪ ಪಾ ಪ್ರತ್ವಂ ... ವಲ ಕ ... ಸಾಂ ಧಿ ಶಲಾ ... ಪ್ರತ್ರಪ ಪ್ರಶಲಾ ಪಿ ಗಂ ... ಪಮಿತಿ ತ್ವಪ್ರತ್ಯ ...
ಶಾಸ್ತ್ರಾ ಘಟ: ... ತವಪ್ಲಾಂ ಪಮಿತಿತ್ವ ಪ್ರಶ್ರವ ವಿ ... ತ್ವರ್ತ ಶಂ। ... ಪಮಿತಿತ್ವ ... ವ ... ಮಿತಿ ಲಕ್ಷಣಂ ತ್ವ ಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷ್ಯ ... ಪಾಪಕ್ಷಿ
ಪಸಂ ... ರಘಿದಾ ಪತ್ತಿರ ತ ... ಪಾಂ ಧಿ ಶಲಾ ಪಿ ... ಬಿತ ದಾಂ ... ಶ ... ತಿ। ಅ ಗು ಮಿ ತ್ಯಾದಿ ತ್ಯಾದಿ ಪದಾಂ ... ಪ್ರಾಂ ... ವಿ ಪ ರಿ ... ಪ: ಪ ...
ಪಾಂ ಶ ತ್ವಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾಂ ತ್ತಿ ... ಶಶಗಗಶಂ ಶಬ್ದವದಿ ತ್ಯಾದಾ ಶಬ್ದ ವಿಷಯ ಕತ್ವಸಾ ... ಗಾ ಧಿ ಕರ ... ವಿ ತಂ। ಅತ ಏವ ಶಬ್ದ ವಿಷ
ಯ ಕತ್ವಸ್ಯ ... ಗಾ ಧಿ ಕರ ಣಾ ... ತಿ ... ಅ ಗು ಮಿ ತಿ ತ್ವ ಶ ಬ್ದ ... ಪಶ ಬ ತ ದಾಂ ತ್ವ ತ ... ಕ ... ಪ್ರಭಿ ಬಾಂ ರಿತಿ ವ್ಯಾ
ಪ್ಯತ್ವಾದ್ಯರ್ಥ ಕಂಗಗಶಂ ಶಬ್ದ ವದಿ ತ್ಯತ್ರ ಅಗು ಮಿತಿ ವೃತ್ತಿ ತದ್ವೃತ್ತಿ ತ್ವಪ್ಯ ಶಬ್ದ ವಿಷಯಕ ತ್ವಾವ್ಯಾಪ್ಯ ತ್ವ ತ ದಾಂ ದಾ ... ತ್ತಿ ವ್ಯಾಪ್ಯ
ಪ ತ್ವಾದ್ಯರ್ಥ ಪದಂ ವಿ ಪಾ ... ತಿತಿ। ... ಪ ... ತಿ। ... ಪ ... ತ್ವ ... ಶಬ್ದ ವಿಷಯಕ ತ್ವಾ ಪ ... ಪಶ ... ಪ ಣಂ ತ್ವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
... ತಿ ತ್ವಾದಿ ತಿ ಭಾವ: ... ಪ ... ತ್ವಂ ... ಯ ಜ ... ತ್ವಂ ... ದಾ ಬಾಂ ನಂ ಜ ವ: ... ತ್ರ ... ಶ ... ಪಂ
೩ ... ಯ ಜ ಕೃ ತ ... ಪಮಿತಿ ... ದ್ವ ... ದಿ ತ್ವ ತ ... ತ್ವ ... ಕ್ಷ ಪ ರ ಮಿ ತಿ ತ ದಾ ... ಪ ... ತ್ವಂ ಯ ಧಿ ... ಂ
ಯಿ ಗಾ ನಂ ... ವ ಸ್ವಾದಿತಿ ಭಾವ: ... ಶ್ವ ... ಜ್ವರ ಪಾ ... ತ್ರಿ ತಿ ವೃ ... ಗ ಪ ... ಜ್ವರ ಪಾ ಂ ತ್ರಿ ತಿ ... ತ್ರ
ತಿ ಜ್ವರ ಪಾಂ ಪ ತಾಂ ... ಶ್ವ ... ಭ್ಯ: ... ವ ... ವ ಪ ... ತೆ ಎ ಪಂ ಚ ... ತ ... ಪ ಮಿ ತೆ: ಶ ಬ್ದ ವಿ ಷ
ಯ ಕ ತ್ವಾ ಭಾವಾ ... ಪಮಿತಿ ತ್ವಂ ಶಬ್ದ ವಿ ಷಯ ಕ ... ಬಾಂ ತಿ ... ಅ ಸಂ ... ತ್ವಾ ... ಶಂ ... ತಿ ...
೫೮ ಮಿ ತೆ ತಿ। ಶಕ್ತಿ ಪ ರಿ ... ತ್ತಿ ಕೆ ಪ ಪಾಂ ... ಪ ಮಾಂ ಶ ಲಂ ಜ್ವರ ಪಾ ... ಶ್ವ: ... ಶಣಾ ಭಾವ ... ಪಾಂ ... ಅಗು ಪಾಂ ... ತಿ ಶಬ್ದ

ವಿ ಷಯಶತ್ವ ವಾಕ್ಯ ವೃತ್ತ್ಯ ಮು ಪ ಮಿ ತಿ ತ್ವ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ತ ತಿಗಾ ಸಂ ಭವ ಇತಿ ಭಾ ವಃ ಅ ತಿ ದೇ ಶ ವಾ ಕ್ಯಾ ರ್ಥ ಜ್ಞಾ ನಂ ಕ ರ ಣಂ ಸಾ ದೃ ಶ್ಯ ಜ್ಞಾ
ನಂ ಸ ಹ ಕಾ ರಿ ತಿ ಅ ತಿ ದೇ ಶ ವಾ ಕ್ಯಾ ರ್ಥ ಸ್ಮೃ ತಿಃ ವ್ಯಾ ಪಾ ರಃ ಉ ಪ ಮಿ ತಿಃ ಫ ಲ ಮಿ ತಿ ಸಂ ಪ್ರ ದಾ ಯ ಮ ತಂ ವ ಕ್ಷ್ಯ ತಿ ಅ ಪ ಶ್ಯ ತ ತಾ ಪ ತ್ಯ
ದೃ ಶ್ಯ ಜ್ಞಾ ನಂ ಕ ರ ಣಂ ಅ ತಿ ದೇ ಶ ವಾ ಕ್ಯಾ ರ್ಥ ಸ್ಮೃ ತಿ ವ್ಯಾ ಪಾ ರಃ ಉ ಪ ಮಿ ತಿಃ ಫ ಲ ಮಿ ತಿ ನವೀ ನ ಮ ತೇ ನಾ ದೃ ಶ್ಯ ಜ್ಞಾ
ನ ದಿ ತಿ ತ ಥಾ ಚ ಸಾ ದೃ ಶ್ಯ ಜ್ಞಾ ನಂ ಕ ರ ಣ ಮಿ ತಿ ಭಾ ವಃ ಪ್ರ ತ್ಯ ಕ್ಷಾ ದಾ ವಂ ತ ಭಾ ರ್ವಾ ನಂ ಭ ವಾ ಶ ಶೇ ಷ ಣಂ ತ ಸ್ಯ ಪ್ರ
ತಿ ಕ ತ್ವಂ ವ್ಯ ವ ಸ್ಥಾ ಪ ಯಿ ತುಂ ತ್ರೈ ಲೋ ಕ್ಯ ಮಾ ಲ ಭ ತೇ ಸ್ಪ ಷ್ಟ ತ ದಿ ಪ್ರ ತ್ಯ ಕ್ಷ ಮಿ ತಿ ಯ ದ್ಯ ಪ್ರ ತ್ಯ ಕ್ಷ ಸಾಂ ಮಾ ನ್ಯ ಮ ತ್ತ್ವ ಮಾ
ನ ಸ ಮು ಬ ವಿ ಷ್ಟ ಮ ಪ ಕ್ಷ ಂ ಮಾ ನ ಮಿ ತಿ ಪೃ ಥ ಗು ಪ ಕ್ರ ಮ ಅ ಯು ಕ್ತಃ ತ ದಾ ಬಿ ತ ದ್ವ್ಯಾ ಪಾ ರ ವಿ ಶೇ ಷ ಪಿ ಜಾ ಯ ಮಾ ನ ತ್ವ
ದಿ ತಿ ಪೊಂ ತ್ಯ ಕು ಪ ಪ ತ್ಯ ಪ್ರ ದ ಕ ಸಂ ಕ ರಾ ಪೃ ತಂ ಸೋ ಬ ತ ಪ ದ ರ್ಗ ತ್ಯ ಯಿ ಕಾ ತ ಪ್ರ ತ್ಯ ಕ್ಷ ಪ ದಂ ಮಾ ನ ಸಾ ಪ್ರ ತ್ಯ ಕ್ಷ ಪ ರ ಮಿ
ತಿ ದ್ಯ ಯಂ ತ ತಃ ಮಾ ನ ಸಾ ಅ ಸು ಖಾ ಯ ಮಾ ನ ತ್ವ ಉ ಪ ಮಿ ತ್ಯ ನಂ ತ ರಂ ಉ ಪ ಮಿ ತೋ ಮಿ ತ್ಯ ನ್ಯ ವ ಸಾ ಯೋ ದ ಯಾ
ತ್ ಮಾ ನ ಸಾ ನಂ ತ ರಂ ತಾ ದೃ ಶ ಪ್ರ ತಿ ತ್ಯ ದ ಯಾ ನ್ನ ಮಾ ನ ತ್ವ ಮಿ ತಿ ಭಾ ವಃ ಅ ನು ಭ ವಾ ಕಾ ರ ದ ರ ತ್ವ ದ ಅ ನ್ಯ ಥೇ ತಿ ಅ ನು ಭ ವಾ
ಕಾ ರ ದ ರ ತ್ವ ರ್ಥಃ ಅ ನು ಮಿ ತೋ ಮಿ ತ್ಯ ನು ವ್ಯ ವ ಸಾ ಯ ಸ್ಯ ಮಾ ನ ಸಾ ನಂ ತ ರ ಗು ದ ಯೇ ಅ ನು ಮಿ ತ ರ ತಿ ರಿ ಕ್ತ ತ್ವ ಸಿ ದ್ಧಿಃ ಅ ನು ಭ
ವಾ ದೇ ಶ ತು ತ ಸ್ಯ ಪ್ರ ತಿ ರಿ ಕ್ತ ತ್ವಂ ಪಿ ಅ ಯಿ ತ್ಯ ತ ತಿ ಭಾ ವಃ ವ್ಯ ಪ್ತಿ ಜ್ಞಾ ನಾ ದಿ ತ್ಯಾ ದಿ ಪ ದಾ ತ್ ಪ ಕ್ಷ ಧ ರ್ಮ ತಾ ಜ್ಞಾ ನ ಪ ರಿ ಗ್ರ ಹಃ
ದಾ ಭಾ ವಾ ದಿ ತಿ ಸ್ವ ಸ್ಥ ಜ್ಞಾ ನ ಕ ಸಾ ಮಾ ನ್ಯ ವ ದ ಬ ಸ್ಯ ವ ದಾ ಘೋ ರ್ಗ ವೃ ತ್ತಿ ತೇ ಷಾಂ ತು ತ ಯಾ ತ ಸ್ಯ ಕ್ಯಾ ತ ಸೋ ಪ ಮಿ ತ್ಯ ತ್ವ
ತ್ವಾ ಸೋ ಪ ಮಿ ತಿಃ ತ ತ್ರಾ ನ ತ್ವ ಮಿ ತಿ ಭಾ ವಃ ಸೋ ಸ ದೃ ಶೋ ನ ವಂ ವ ದ ವಾ ಚ್ಯ ಇ ತ್ಯಾ ಕಾ ರ ಕಂ ಸೋ ಸಾ ದೃ ಶ್ಯಾ ಶ್ರ ಯ
ಗ ವ ಯ ಪ ದ ವಾ ಚ್ಯ ತ್ವ ವ ಗಾ ಹಿ ಜ್ಞಾ ನ ಮು ಪ ಮಾ ನಂ ತ ತ್ರ ಗೋ ಸಾ ದೃ ಶ್ಯಾ ವ ಚ್ಛಿ ನ್ನ ಗ ವ ಯ ಪ ದ ವಾ ಚ್ಯ ತಾ ವ ಗಾ ಹಿ ಉ ಪ ಮಿ ತಿ
ರು ತ್ಪ ದ್ಯ ತೇ ತ ತ್ರ ಗ ವ ಯ ತ್ವ ವಿ ಶಿ ಷ್ಟ ಪ ಕ್ಷ ಪ ಕ ಪ ದಾ ಭಾ ವಿ ಗೋ ಸಾ ದೃ ಶ್ಯ ವಿ ಶಿ ಷ್ಟ ಪ ಕ ಪ ದ ಸ ತ್ಯಾ ಪ್ಯ ಕ್ಷ ಬಾ ಧ ಕಾ ಭಾ
ವ ಇ ತ್ಯು ತ ಉ ಪ ಮ ತ್ಯಾ ಕಾ ರ ಕಂ ಪ ರಿ ಭಿ ಕ ತ್ತಿ ಉ ಪ ಮಿ ತಾ ವಿ ತಿ ಅ ಯ ಮಿ ತಿ ಗ ವ ಯ ಇ ತ್ಯ ರ್ಥಃ ಯೋ ಧಾ ಶ್ಯ ತ ಉ ಪ ಮಿ ತಿ ರಿ ದಂ ತಾ ವ ಚ್ಛೇ ದೇ

ತರ್ಕಪ್ರಕಾಶ

೭೭

ಗವಯಪದವಾಚ್ಯತ್ವಾವಗಾಹಿತ್ವೇ ಗವಯತ್ವಾವಚ್ಛೇದೇನ ಗವಯಪದವಾಚ್ಯತ್ವಾವಗಾಹನಾದಿತ್ಯುಕ್ತೇ ವಿರೋಧಾತ್ ಅನ್ಯಥಾ ಅಪ್ರತಿ-
ತಮೂಲಕತ್ವಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಇತಿ ಭಾವಃ ಶಾಬ್ದಿಕಾಂಶೇ ತ್ವಿತಿ । ಕಥಂ ಸಾದೃಶ್ಯಾವಚ್ಛೇದೇನ ಗವಯಪದವಾಚ್ಯತ್ವಾವಗಾಹಿತ್ವಮಿತಿ
ವಿಚಾರೇ ವಿಪರೀತಸಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇನ ತತ್ಸ್ವರೂಪಸಾದೃಶ್ಯಸ್ಯ ಗೋಸದೃಶೋ ಗವಯ ಇತ್ಯತ್ರ ವಿಶೇಷ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇನ ತದವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ಭಾನಾತ್ ಗವಯ-
ಪದವಾಚ್ಯತ್ವಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾಭಾವಾತ್ ಗವಯತ್ವಸ್ಯ ಅವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ತದವಚ್ಛೇದೇನ ಗವಯಪದವಾಚ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರತೀತ್ಯಾ ತದುಪಪತ್ತೇಃ ಪ್ರಮಿ- ೨೭
ತ್ವಂ ತದಂಶೇ ಪ್ರಕಾರೀಭೂತಮಿತಿ ಉಪಸ್ಕಾರವಮಿತಿ ತದಪೇಕ್ಷಯಾ ಗೋಸಾದೃಶ್ಯಸ್ಯ ಗವಯತ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಗುರುತ್ವೇಪಿ ತದವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ
ಸ್ಯ ಸಂಭಾವ್ಯತ್ವಂ ಧರ್ಮಿಕಲ್ಪನಾತೋ ಧರ್ಮಕಲ್ಪನಾ ಲಘೀಯಸೀತಿ ನ್ಯಾಯಾದಿತ್ಯತ ಆಹ ಅನ್ಯಥೇತಿ ಗೋಸಾದೃಶ್ಯಸ್ಯ
ವಚ್ಛೇದಕತ್ವಮಂಗೀಕೃತ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಂ ಕಲ್ಪ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ವ್ಯವಹಾರ (ಶಬ್ದ ಬೋಧಃ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗ [illegible] ಗೋ ವಾ) ಪ್ರತೀತಂ ಮೂಲಂ
ಅತ್ರೇತಿ ರೂಪಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ಶಕ್ತಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಜಕ ಏವ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಯಾವತ್ [illegible] ಗೋಸಾದೃಶ್ಯಾವಚ್ಛೇದೇನ ಗವಯಪದವಾಚ್ಯತ್ವಾವಗಾ-
ಹಿನಃ ಅತಿದೇಶವಾಕ್ಯಾರ್ಥಜ್ಞಾನಾತ್ ತದನಂತರಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ ಗವಯ ಇತಿ ಪದಾರ್ಥಬೋಧೋ ಅನುಭವಸಿದ್ಧ ಇತ್ಯುತ್ತರ
ಪ್ರಕಾರಕಶಾಬ್ದಬೋಧೇ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕ ಶಕ್ತಿಗ್ರಹಸ್ಯ ಹೇತುತಯಾ ಗವಯತ್ವಪ್ರಕಾರಕಶಕ್ತಿಗ್ರಹಾಭಾವಾತ್ ಅನ್ವಯವ್ಯವಹಾರ
ಪ್ರತಿವ್ಯವಹಾರತ ಅನ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಹೇತುತಯಾ ತಾದೃಶಶಾಬ್ದಬೋಧಾಭಾವಾತ್ ವ ಉತ್ತರಕಾಲಿಕ ದೃಶ್ಯವ್ಯವಹಾರಾನುಪಪತ್ತಿರಿತಿ ಗವ-
ಯತ್ವಾವಚ್ಛೇದೇನ ಗವಯಪದವಾಚ್ಯತ್ವಾವಗಾಹಿಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪಿಯ ತತ್ತು ಗವಯತ್ವವಿಶಿಷ್ಟ [illegible] ಪದಾರ್ಥಾವಗಾಹಿತ್ವಾದ್
ಇತಿ ಏತೇನ ಶಾಬ್ದತ್ವೇ ಕಾರಣಪ್ರಸ್ತಾವೇ ಗವಯಪದವಾಚ್ಯತ್ವಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ಗವಯತ್ವಸ್ಯ ಗೋ [illegible] ಸ್ಯೇತಿ ವಿಚಾರಸ್ಯ ಪ್ರ-
ಕೃತಾನುಪಯೋಗಿತ್ವಂ ಅಗ್ರಹೋ ಏವಮಿತ್ಯಾಕಾರ ಪ್ರವರ್ತಕಸ್ಯ ಅನಾವಿತ್ಯಾದಿತ್ಯಪಾಸ್ತಂ (ಉಕ್ತ ರೀತ್ಯಾ ಉಕ್ತ ವಾಕ್ಯಸ್ಯೋಪ
ಸರ್ವಸ್ಯ ಸಾಮಂಜಸ್ಯಾದಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ) ನ ಚ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇ ಇತಿ ಅನಭಿಪ್ರಾಯೋ ಏವ ಚ ಸ್ವಸ್ವತ್ವಗೋಚರತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಅತಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾ
ದ್ಯ ತ ಶಬ್ದವ್ಯಾಪ್ತಂ ಬಹುಶತಿರಿಕ್ತೈವೇಯಮಿತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಭ್ಯೋ ಅತಿರಿಕ್ತೈವೇಯಂ ಉಪಮಿತಿಃ ಗವಯೋ ಗವಯಪದವಾಚ್ಯ ಇತಿ ಪ್ರಮಿತಿಃ

ಏವಂ ಗಗಂ ಭವತೀತಿ ಪ್ರಂಶ್ಯಂ ಜಲಂ ದಿವಿ ಧರ್ಮ ಗುಣಂ ವತ್ವೇನ ಜಾತ್ಯಂ ಗಧವತ್ವೇತಿಧೇಃ

ತ್ರಯಂ ಗವಯಿ ಪದ ವಾಚ್ಯ ಇತಿ ಪ್ರತೀತಿಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿ ಘೋಷ್ಯ ಷಶ್ಯತಿ ತದ್ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮವತ್ವಾದಿತಿ ಅಗು ಮಾಂಸಂ ಚೋದ್ಯಂ ನಂ ಪ್ರಿ ದಾಯಿಯು ಮತಮಂ
ಹಂ ತಸ್ಯ ಕರಣಂಮಿತಿ ಸಾಂದೃಶ್ಯತಿ ಸಾಂದೃಶ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಂದೃಶ್ಯಾಶ್ರಯ ತದೃತಿಃ ತಾಂದೃಶ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಸ್ಮೃತಿಃ ವ್ಯಾಪರಂ ವ್ಯಾಪಾರಃ ವಯತ್ತಿ
ಅಯಂ ಗೋಸದೃಶ ಇತ್ಯಾಕಾರಕ ಸಾದೃಶ್ಯ ವಿಷಯಃ ಅತಿದೇಶವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಗೋಪಮಾನೋಪಮಾನ ಹಂಕಾರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಂದೃಶ್ಯ ಜ್ಞಾನಕರ
ಣಕ ಜ್ಞಾನವತ್ವೈ ಧರ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನಕರಣಕ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಅತಿರಿಕ್ತ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ರಿತ್ಯತ ಆಹ ತದ್ವೈತಿ ತತ್ಸಾಂದೃಶ್ಯ ಜ್ಞಾನಂ ವೈ ಧರ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಜನ್ಯ
ಪಮಿತಿ ಂ ವ್ಯಾಪ್ತ ಜಯತ್ತಿ ಧೇತಿ ತದ್ ಜ್ಞಾ ಧೇತಿ ಜಲಾದಿವಿ ಧರ್ಮ ಗುಣಂ ವತ್ತಿ ಪೃಥಿವೀ ಗುರು ವಾಂ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ಮರಣ ದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಇತ್ಯುತ್ತರಿತ
ಇತಿ ಗುರು ಣ ಸ್ವತ್ವ ತ್ರಿ ತಸ್ಮಿ ತ್ಯರ್ಥಃ ವೈ ಧರ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನಸ್ಯೋಪಮಿತಿತ್ವ ಸ್ವಾಕಾರೇ ಸಾಂದೃಶ್ಯ ವೈ ಧರ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನಯೋಃ ಪಕ್ಷ ಸ್ವರ
ಜನ್ಯೋಪಮಿತೌ ವ್ಯಭಿ ಚಾರಿ ಣಕ ಧಂತ ರಣಂ ತ್ವಸಂಭವ ಇತ್ಯತ ಆಹ ತಸ್ಮಾದಿತಿ ಸಾಂದೃಶ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಜನ್ಯೋಪಮಿತೇರಿವ ವೈಧರ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಜ
ನ್ಯೋಪಮಿತೇ ರಪಿ ಅನು ಭವ ಸಿದ್ಧ ತಯಾ ಅ ಪಲಾಪಾನರ್ಹ ತ್ವಾದಿ ತ್ಯರ್ಥಃ ಯುತ್ತಿಂ ವಿ ದಿತಿ ಸಾಂದೃಶ್ಯ ವೈ ಧರ್ಮ್ಯ ಧರ್ಮ್ಯಾಂತರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಇತ್ಯ
ರ್ಥಃ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮ ಪುರಸ್ಕಾರೇಣ ಅಪರಿಚಿತೇತಿ ಅಗೃಹೀತ ತತ್ಪದವಾಚ್ಯತ್ವ ರೂಪ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಗವಯ ಪದ ವಾಚ್ಯಂ ಕಿಂ ಚಿ
ದಪ್ಯೋತಿ ಸಾಂ ವಾಚ್ಯತಃ ಶಕ್ತಿ ಗ್ರಹಣಯೋಗ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕಂ ಅತ ಏವ ಸೌವರ್ಣ್ಯ ಧರ್ಮ ಪ್ರಕಾರಕ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಪಾಂತರ ಧರ್ಮ ಪ್ರಕಾರಕ ಜ್ಞಾ
ಜ್ಞಾನಸಾಂ ಪ್ರತಿ ಹೇತುತಯಾ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮ ಪ್ರಕಾರಕ ಜ್ಞಾನ ಸಾಂಭೋದಕಃ ಕಿದೃಶ್ಯಂ ಗವಯ ಇತಿ ಪ್ರಶ್ನೋ ಪುವ ಪದ್ಯತ ಇತಿ ಭಾ
ವ್ಯಂ ಜನಮಿತಿ ಪಮಿತಿ ಸಾಂಮಾನ್ಯ ಸಾದೃಶ್ಯ ವೈ ಧರ್ಮ್ಯಾನ್ಯತರ ಧರ್ಮಿ ತಾವಚ್ಛೇದಕ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗೃಹೀತ ತತ್ಸ್ವತಾವಚ್ಛೇದಕ ಪದ
ವಾಚ್ಯತ್ವ ರೂಪ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಗೋಚರ ಜ್ಞಾನ ಕರಣಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ವಿಷಯ ಶಬ್ದ ಪಮಿತಿ ಪ್ರಸಂಗತ್ವ ತ ಆಹ ಕಿಂ ಚಿದ್ಧರ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಇತಿ ಗವಯತ್ವ
ದಿರೂಪ ಧರ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತದೃಶ್ಯಾ ಧಿಕರಿತಿ ಯ ದ್ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದ ವಾಚ್ಯತ್ವಾಗು ಚ ವಃ ತದೃಶ್ಯಾ ಧಿ ರಿತ್ಯರ್ಥಃ ಗವಯತ್ವಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟ
ಗೋಸಾದೃಶ್ಯ ಧಿ ರಿತಿ ಯಾವ ತ್ಕಾಲ ಏಕ ಧರ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾದೃಶ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಧರ್ಮಾಂತರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದ ವಾಚ್ಯತ್ವ ವಗಾಹ್ಯುಪಮಿತ್ಯಸ

ತರ್ಕಪ್ರಕಾಶಃ

೨೪

ಯೋಗ್ಯತಯೋರ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛೇದೇನ ಸಾದೃಶ್ಯಜ್ಞಾನಂ ತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನೇ ಪದಪದಾರ್ಥತ್ವಾವಗಾಹಿ ಸ್ಯಾದಿತಿ ತತ್ತ್ವಾಪಿ ಯೋಗ್ಯಂ ಪದಂ ಜಗದಯ
ತ್ವಾದಿರೂಪ ಲಘುಧರ್ಮಾಣಾಂ ಪಕ್ಷಿತಾಯಾಂ ಗುರುಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟ ಏವ ಸಾದೃಶ್ಯಜ್ಞಾನಂ ತದಾ ತದವಚ್ಛೇದೇನ ಪದಪದಾರ್ಥತ್ವಾವಗಾ
ಹೀತ್ಯಾಮಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ತತ್ರ ಇಷ್ಟಾಪತ್ತಿ ವಾಚ್ಯಾ ಯದಾ ಚೇತ್ ಲಘುಧರ್ಮೇಣ ಪದತ್ವಾದಿರೂಪೇಣ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಪದಸ್ಯ ಶಕ್ಯಸ್ಯ ಜಗದಯತ್ವ
ಸ್ಯ ರಸ್ಯ ಗುರುಧರ್ಮೇಣ ತಿಲಕ್ಷಣಾನಂ ಸ್ಥಾನೇ ಪದತ್ವರೂಪಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾದೃಶ್ಯಾದಿತ್ಯಾದಿ ಪದಾರ್ಥಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಧರ್ಮ್ಯಪರಿಗ್ರಹಃ ತದವ
ಚ್ಛೇದೇನ ವಿಲಕ್ಷಣಾನಂ ಸ್ಥಾನೇ ಪದತ್ವರೂಪ ಗುರುಧರ್ಮಾವಚ್ಛೇದೇನ ಪದಾರ್ಥತ್ವಾಗ್ರಹಃ ಜಗದಯ ಪದಪದಾರ್ಥತಾಗ್ರಹಃ ಗುರುಧರ್ಮವಿಶಿ
ಷ್ಟ ಪದಪದಾರ್ಥತಾಗ್ರಹಃ ಜಾಗ್ರಾದಿತಿ ಲಘುಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನತಾ ಲಘುಧರ್ಮಸ್ಯ ಜ್ಞಾತತ್ವಾದವಚ್ಛೇದಕಸಂಭವತಿ ಗುರುಧರ್ಮ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾರಸ್ಯಾಗ್ರಾಹ್ಯ
ಯತಯೋರ್ಲಘುಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟ ಏವ ಪದಪದಾರ್ಥತ್ವಾವಗಾಹಿ ಜ್ಞಾನಮುತ್ಪದ್ಯತೇ ಗುರುಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟವಿಷಯಕಜ್ಞಾನೇ ತ್ವಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಜ್ಞಾ
ನಂ ತದನಂತರಂ ಜಾಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ ಕೇಚಿತ್ತು ಲಘುಧರ್ಮಾಣಾಂ ಪಕ್ಷಿತಾ ಸಾದೃಶ್ಯಾದ್ಯವಚ್ಛೇದೇನ ಪದಪದಾರ್ಥತ್ವಗ್ರಹಾತ್ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ಗ್ರಾ
ಹಕಾನಾಂ ಪದಾರ್ಥಮಿತಿ ಯದುಕ್ತಂ ತದಯುಕ್ತಮಿತ್ಯತ ಆಹ ಯದಾ ಚೇತ್ ಗುರುಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟೇ ಸಾದೃಶ್ಯಾದಿಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟೇ ಪದಪದಾರ್ಥೇತಿ
ಸಾದೃಶ್ಯಾವಚ್ಛೇದೇನೇತ್ಯರ್ಥ ಇತಿ ವ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ ತದಸತ್ ತದಾ ಗತಿ ಗುರುಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟ ಏವ ಸಾದೃಶ್ಯಜ್ಞಾನಂ ಜಾಯತ ಇತ್ಯಸ್ಯಾಸಂಗತತ್ವಾಪ
ತ್ತೇಃ ಗೋಸದೃಶೋ ಗೋಸದೃಶ ಇತಿ ಸಾದೃಶ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಸಂಭವಿತತ್ವಾದಿತಿ ದಿಕ್ ಗಗನಸಂಭವತ್ವಂ ಯದ್ಯಪಿ ಮಾನಸ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ
ತತ್ರ ಮಾನಾಧಿಕ್ಯಶಕ್ತಿಗ್ರಹೋಪಮಾನಸ್ಯ ತತ್ವಾತ್ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾರ್ಥಮನುಭವರೂಪ ಉಪಮಾನಸ್ಯಾವಧಾರಣ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಾವಂ ಚಕೋಪವರ್ಣ
ನಶಬ್ದಯೋರ್ಲಭಿತಿ ವ್ಯಾಹ ತಂತ್ರ ತದುಭಯಪ್ರಮಾಣಾನೀತಿ ತದಾಹ ವಸ್ತ್ಯಾದಿ ಗೋಚರಪ್ರವೃತ್ತೇಃ ಪಕ್ಷೇ ವ್ಯಾಪ್ಯವತ್ತಾ ಪರಾಮರ್ಶರೂಪ
ವಿಶಿಷ್ಟಪರಾಮರ್ಶ ಲಕ್ಷಣಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಮಾನಸ್ಯಪ್ರಮಾಣತ್ವಂ ಸಾಂಗತ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಜ್ಞಾನ ಸಾದೃಶ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ಯಾವಶ್ಯಕ
ತ್ವಾತ್ ತದವಚ್ಛೇದಿ ವಿಷಯಕಸ್ಯ ತತ್ ಭಾಸೋಪಪತ್ತಾವಪಿ ಇತರ ಭೇದಜ್ಞಾನೇ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಕಾರಣತ್ವಂ ಸ್ಯಾಪ್ಯ ಪಕ್ಷ ಧರ್ಮತಾ ಭಾವ ಪ್ರತಿಯೋ ತ

ಗೇ ಪೃಥಿವಿ ತ್ವವತ್ತಿ ಪೃಥಿವಿತ್ವಾದಿ ವ್ಯತಿರೇಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾತ ಇತರಭೇದ ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮುಪದೇಶ ತಭಾನಾಸಂಭವೇತ ತತ್ರ ಪ್ರಮಿತ್ವಂ
ತದಭಾವಪ್ರಕಾರಕ ಅವಶ್ಯಕ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಅಭಾವತ್ವಾದಿ ಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣಾ ಸಂನಿಕರ್ಷ ಬಲಾದೇವ ತತ್ರ ಭೇದಗೋಚರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೋ
ಪಪತ್ತೇ: ಏವಂ ಘಟವಾಂಶ್ಚೇತಿ ವಾಕ್ಯಾತ್ ಪಟಸ್ಯ ತದಂಶೇ ಘಟ ಕರ್ತೃತ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಯಥಾರ್ಥತ್ವಾದಿನಾಂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಸರ್ಗ ವಿಷಯಕ ವಿಲಕ್ಷಣ
ಪ್ರಮಿತ್ವ ಬಹಿರ್ಭಾವ ಬೋಧಾ ತದ್ವ್ಯತ್ವಂ ಪದಾರ್ಥ ಪ್ರಸ್ತುತೇ ರಾಜಸ್ಯ ಕತತ್ತಯೋ ತಾದೃಶ ವಾಂಛಾಪಾದಿಕೇ ಭಾವಾತ್ ವಕ್ರತ್ವ ಚ
ಟಕ ಸಂಸರ್ಗ ಪ್ರಕೃತೇ ರಕ್ತಿಯಿತ್ಯಾತ್ ಕದಾ ಸಂಸರ್ಗಜಾಂ ಕ್ಷಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ವಾದಾ ಭಾವಾದಿ ಬಲಾತ್ ತ್ಸ್ಯಾಪಿ ಸಂಸರ್ಗತಯಾ
ಭಾನೇ ಬಾಧಕಾಭಾವಾತ್ ಚೇತ ಪಟವತ್ತ ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರತಿ ತದುಪನಾಯಕ ಜ್ಞಾನತ್ವೇನ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವ ಪ್ರತ್ಯಭಿಚಾರ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ
ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ವಿಷಯತಾ ನ್ಯಾತಾ ಕ ಕ ವಿಷಯತಾಯಾ: ತತ್ಸ್ಯ ವಾದಪೈದಕತ್ವೇನ ಪ್ರಭಿ ಬಾರಾ ಭಾವಾತ್ ಪ್ರಮಿತ್ವಂ ತದಭಾವಪ್ರಕಾ
ರಿ ತದ್ವಿಯಾ ಪಕ ಬಹುತರ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಂ ಭಾವ ಕಲ್ಪನಾ ಪೈತ್ರಯಾ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ವಿಷಯತ್ವಾಭೇದ ಇತಿ ತತ್ ಘ ಪಸ್ಯ್ಯತ್ತಿ ಸ್ಯುಟ ತ್ವಾ
ಕ ಯೋಗ್ಯತಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಶಾಬ್ದಸಾಮಾನ್ಯ ಹೇತುತಯಾ ಸಂಸರ್ಗವಿಷಯಕ ಯೋಗ್ಯತಾ ಜ್ಞಾನತ್ವಾತ್ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ವಿಷಯತಾ
ಭೇದಾ ಏವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವೇ ಭಾವಾತ್ ಏವಂ ಗವಯತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾದೃಶ್ಯ ಜ್ಞಾನಸಹಕೃತ ಗೋಸದೃಶೋ ಗವಯಪದವಾಚ್ಯ ಇತಿ ಜ್ಞಾನೋತ್ತ
ರೋತ್ಪನ್ನ ಗವಯಪದವಾಚ್ಯ ಇತಿ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾನೇ ಪ್ರತಿಕೇ ಧನ ತದಿತಿ ಅತ್ರಾಹು: ಅಂಗಪರಾ ಪಕ್ಷೋಂತ ಭೋತ್ವಗ್ರ
ಪ್ರಮಿತ್ವ ತದ್ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾತ್ರ ವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯಾ ಪದಸ್ಯ ಪಕ್ಷ ಸ್ಯ: ತದ್ವಿಷಯಾ ಪ್ರಮಾತ ಮಿತಿತ್ವರೂಪ ಪ್ರಮಾತ್ಮವಿಷಯ
ಪರಿಷ್ಕರಣ ತ್ವಾದೇ ಮಾನಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾ ಗಂ ತತ್ತ್ವಂ ಅಧಪಸ್ಥಾ ಮಾನಸ್ಯ ತ್ವೇ ಘಟವಾನ್ ಇತಿ ಅನುಮಿತ್ಯಂ ತದಂ ಪರ್ಯಂತ ಪ್ರ
ಪರಾಮರ್ಶ ಮಿತ್ವಸ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯಂ ಪತ್ಯಾಪಿ ಕ್ಷೇ ವಿಧೇಯ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಲಕ್ಷಣಾ ವಿಷಯತಾ ವಿಶೇಷ ಗಂ ತವ್ಯ: ಯದ ಭಾ
ವಾಂತ್ರಂ ತರಂ ತಾದೃಶಾಸ ವ್ಯವಸಾಯ: ಏವಂ ಚ ಅನುಮಿತ ಮಾತ್ರಸ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ ತಾದೃಶ ವಿಷಯತಾ ವಿಷಯಕತ್ವೇ

೭೩

ಪಪತ್ತೇಶ್ಚಲಂ ಅನುಮಿತಿತ್ವರೂಪಜಾತಿಸಿದ್ಧೌ ಕಾರಣೋತ್ಪತ್ತಿಕುತ ನದವಚ್ಛಿನ್ನಕರಣತಯಾ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರತ್ವಮಿತಿ ಚೇಲ್ಲಿಂಗಪರಾಮರ್ಶ
ವಿಶಿಷ್ಟತಾಂ ದೃಶವಿಷಯತಾಕಜ್ಞಾನಾನುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಕರಣತಯಾ ನ ತಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರತ್ವಮಿತಿ ವಸ್ತುತಸ್ತು ಅನುಮಿನೋಮೀತ್ಯ
ನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ ತಾದೃಶವಿಷಯತಾವಗಾಹಿತ್ವ ವಿಷಯಕತ್ವೇ ಆಪತ್ತಿಃ ಶಾಬ್ದಬೋಧಾಂತರಪರಿ ತಾದೃಶಾನುವ್ಯವಸಾಯೋಪಪತ್ತೇಃ ಅನು
ಮಿತ್ಯುಪಪತ್ತಿ ಶಾಬ್ದಬೋಧಾದಿಷು ತಾದೃಶವಿಷಯತಾಂತರಾಃ ಶಬ್ದತ್ವೇ ಅನುಮಿತಿತ್ವ ಜಾತಿತ್ವಂ ನಿಷ್ಕಾಶಿತಂ ಅಪತ್ತ್ಯಾದಿಷು ತಾದೃಶಜಾ
ತ್ಯನಭ್ಯುಪಗಮೇ ತಾದೃಶಾನುವ್ಯವಸಾಯಾನುಪಪತ್ತಿರಿತಿ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಕರಣತಯಾ ಅನುಮಾನಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರತ್ವಮಾವಶ್ಯಕಮೇವ ಏವಂ
ಶಬ್ದತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಂ ಜ್ಞಾಯತೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರಂ ಶಾಬ್ದಯಾಮೀತ್ಯನುವ್ಯವಸಾಯೋತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ತದ್ವಿಷಯತಯಾ ಶಾಬ್ದತ್ವಜಾ
ತಿಸಿದ್ಧೌ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಕರಣತಯಾ ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧಿಃ ಏವಮುಪಮಿನೋಮೀತ್ಯನುವ್ಯವಸಾಯಬಲಾದುಪಮಾನಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಮಾ
ಣಾಂತರತ್ವಮುಪಪತ್ತ್ಯಾ ಅನುಮಿನೋಮೀತ್ಯಾದಿ ತಥಾಪಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವವ್ಯಾಪ್ಯಜಾತಿಮತ್ತ್ವಾತ್ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಕರಣಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರತ್ವಂ
ಅಥಾನುಮಿನೋಮೀತ್ಯಾದಿ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋಮೀತ್ಯನುವ್ಯವಸಾಯೋಪಪತ್ತೇಃ ಅನುಮಿತ್ಯಾದೇಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತ್ವಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ
ಲೌಕಿಕವಿಷಯತಾಶಾಲಿ ಅಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಸ್ಯಾಪಿ ತಾದೃಶಪ್ರತೀತಿವಿಷಯತ್ವಾತ್ ಅತ ಏವ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿಮಾನಿತ್ಯನುಮಿತ್ಯುತ್ತರಂ
ತರಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಧೂಮಂ ಪಶ್ಯಾಮೀತಿ ಸಾರ್ವಜನೀನಃ ಪ್ರತ್ಯಯಃ ಸಂಗಚ್ಛತೇ ತದ್ಧಾರಕಾನೇಕವಿಷಯತಾಯಾಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತ್ವವ್ಯಂಜಕತಯಾ ನಾನುಮಿ
ತ್ಯುತ್ತರಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋಮೀತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಃ ಅಥೈವಂ ತತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವಸತ್ತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋಮೀತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಾಭಾವೇ ಪ್ರತ್ಯ
ಕ್ಷಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಾತ್ ಅನುಮಾನಸ್ಯಾಪಿ ಮಾನತ್ವೇ ವಸ್ತುತಃ ಕಸ್ಯ ತ್ವಾತ್ ಅತ್ರ ಕೇಚಿತ್ ಅನುಮಿತಿತ್ವಾದೇಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವವ್ಯಾಪಕತ್ವೇ ಲಾಘ
ವಮೇವ ತಥಾಹಿ ಅನುಮಿತಿಸಾಮಗ್ರೀಕಾಲೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಾಮಗ್ರೀಕಾಲೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುತ್ಪತ್ತಿರಿತ್ಯನುಮಿತಿಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಂ
ಕಲ್ಪನೀಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವೇ ತ್ವನುಮಿತ್ಯಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸ್ಯೈವೋತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ತದಕಲ್ಪನೇ ಪ್ರಯುಕ್ತಲಾಘವಮುಕ್ತಂ ಕಿಮಿತಿ ಚೇನ್ನ

నుమితిత్వస్య బాహ్యక్షత్వ వ్యాప్య వృత్తిత్వాద్వచ్ఛిన్నమనస్కాంతర్గతత్వస్య జ్ఞానే అనుమితిత్వాపత్తేః బాహ్యక్షత్వస్య తత్వాప్య వృత్తిత్వమనంతత్వ
వసుపరత్వ బహిర్భావేన వియోగిత్వ నమో వేత్తసాం నిర్వ్యాప్తత్రితి బాహ్యక్షత్వాది విశిష్టం తదుపగం తద్వ్యం ఏవం బాహ్యనుమితి
సామగ్రీ కాలే బాహ్యక్షత్వా దేవావచ్ఛిన్నయ బాహ్యక్షత్వాదికం ప్రతి అనుమితి సామగ్ర్యాః ప్రతిబంధకత్వం కల్ప్యతేయత్వం ఏవం చ మానస్య
తః ప్రత్యక్షం ప్రతి అనుమితి సామగ్ర్యాః ప్రతిబంధకత్వా మనయోర్ వికల్ప్యత ఇతి శ్యలాఘవం యన్మితి త్వాదేర్జాన త్వవ్యాప్య
త్వనసః ఆనుమితి సామగ్రీకాలే మానసావచ్ఛిన్నయ మానస ప్రత్యక్ష మనుమితి సామగ్ర్యాః ప్రతిబంధకత్వ కల్ప్యతే గౌరవం
మనస్యతః అనుమిత్యా త్యమానస త్వే అనుమిత్యా పత్తేః తత్ర ప్రాప్తేః వచ్ఛిన్నయనుమితి సామగ్రీకాలే షష్ఠాది మానసావచ్ఛిన్నయ
తత్ర ప్రతిబంధకత్వస్యావశ్యకత్వం యథాషష్ఠాదికమేవ వేద్య మానసత్వమనత ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకమితివాచ్యం షష్ఠాది
మానస నంజానాతు తారమితి భాగావయుత్తే అనుమత్యాపి కుసుమదోష విషయం వే ద్వితీయప్రతిబంధకత్వ కల్ప్యన స్యావశ్యకత్వాత్ ఏవం శాబ్దా
ది స్థలేపితి మే వం షష్ఠాది బాహ్యక్షసామగ్రీకాలే వక్ష్యమానసామగ్రీ యాదేర్ బాహ్యక్షసామగ్ర్యాః మానసప్రతిబంధకతా
యాం షష్ఠాది బాహ్యక్షసామగ్రీకాలే వక్ష్యమానమిత్యుత్పత్తేః అనుమిత్యావ్యమానసత్వమవ బాహ్యక్షసామగ్రీ ప్రతిబధ్యతావ
చ్ఛేదకం ఆవశ్యకం మిత్యనుమిత్యనుత్పత్తే వేశ్యగౌరవాత్ ఏవమనుమితి సామగ్రీకాలే అనుమిత్యా మానసత్వ వాచ్యయ
అనుమిత్యా మానసత్వమనుమితి సామగ్రీ ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకమపియమిత్యనుమితి సామగ్ర్యాః ప్రతిబంధకత్వ కల్ప్యతే వ
స్యకమిత్యనుత్పత్తే వేశ్యగౌరవం ప్రకరణాకం ఏవం శాబ్దాపమితి స్థలే శాబ్దా నుత్పత్త్యాప మిత్యనుత్పత్తే వేశ్య గౌరవమితి తేషాం
మానసాంతర్భావ ఇతి సుష్ఠూక్తం చ తాత్పర్య ప్రమాణ త్రిదివి శ్రీ ప్రతి త్రిదశక్షితశితికంఠకశ్యవిరచితాయాం న్యాయకౌ ష్ఠాం
తపాం జగదీశికాయాం వయుప మానసవిశేషః ॥